

Emin ONUŐ*

ÖZKER YAŞIN ve BAYRAK RADYOSU

Özet

Kıbrıs Türkleri 1 Nisan 1955'te başlayan EOKA tedhiş hareketlerinden, 1974 Barış Harekâti'na kadar olan süreçte, adadaki varlıklarını, topraklarını korumanın ve sesini duyurabilmenin yollarını arayarak faaliyetlere başlarlar. Kıbrıs Türkü bu süreçte, Rumların her saldırısına, engeline rağmen birbiriyle daha sıkı bağlanmış ve kurumlar kurmaya, teşkilatlanmaya, yapılanmaya yönelmiştir. Bu kuruluşlardan biri ise 25 Aralık 1963'te kurulan Bayrak Radyosu'dur.

Bayrak Radyosu'nun Şairlerin dizelerine, edebiyat ürünlerine kuruluşundan itibaren konu olması, Kıbrıs Türk toplumunun zor günlerinde yerine getirdiği bilgilendirme, moral verme, haber etme Şeklinde özetlenebilecek, ulusal görevinin yüceliğiyle ilgilidir. Bu noktada Şiirlerinde Bayrak Radyosu'nu adeta ölümsüzleştiren isim olarak Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın seçkin Şairi Özker Yaşın ile karŐılaŐıyoruz. Yaşın, eser ve Şiirleriyle Bayrak Radyosu'yla özdeŐleşmiş, dertlerini, acılarını, sevinçlerini Kıbrıs Türk halkıyla paylaşmış, bir anlamda milletin bu yolda mefkûre adamı olmuştur. Yaşın'ın kimi Şiirleri Bayrak Radyosu'nda seslendirildiği gibi Şiirinin tematiğinde de "Bayrak Radyosu" önemli bir yer tutmuŐtur. Bu çalışmada Özker Yaşın'ın Şiirlerinde radyo motif ve temi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Bayrak Radyosu, Kıbrıs Türkü, Özker Yaşın.

ÖZKER YAŞIN and BAYRAK RADIO

Abstract

Turkish Cypriots will start looking for ways to announce activities for their presence on the island and to protect the land from the time EOKA terror movement which is starting at April 1, 1955 until the 1974 Peace Operation process. Turkish Cypriots in this process tended to become more tightly bound to each other, establish institutions, organized and structured although each attack and obstacles of Greeks. One of these institutions is the Bayrak Radio that is established on 25 December 1963.

* Girne Amerikan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı Öğrencisi, eminonus.84@gmail.com.

The glory of the national task of Bayrak Radio is to be a subject to a string of poets, literary products, informing it fulfills on the difficult days of the Turkish Cypriot community, boost morale and to news can be summarized since its establishment. At this point we meet with the Turkish Cypriot literature distinguished poet Özker Yaşın which in his poem Bayrak Radio is as almost immortal. Yaşın is identified with his work and poems with Bayrak Radio, shared his troubles, sorrows and joys with the Turkish Cypriot people, in a sense, ideals has been the man for the nation. Some poems of Yaşın in the thematics of poetry as sung in the Bayrak Radio “Bayrak Radio” has occupied an important place. This study will examine radio motifs and subjects in Özkan Yaşın poetry.

Key Words: Bayrak Radio, Turkish Cypriot, Özker Yaşın.

GİRİŞ

Kıbrıs adası, 1878’de Osmanlı-Türk hâkimiyetinden çıkarak İngiliz idaresine girer ve 1914’te Birinci Cihan harbi sırasında, yine İngiltere tarafından tek taraflı ilhâk edilir. Bundan sonra Kıbrıs Türkleri, 1974 Mutlu Barış Harekâtı’na kadar yaklaşık yüz yıllık bir zaman dilimini varoluş mücadelesiyle geçirir. Büyük zorluklar içinde geçen bu süreçte, varlık savaşımı verilmiş ve nitekim 1983’te KKTC’nin ilânıyla bu mücadele en üst noktaya ulaşmıştır.¹ Kıbrıs Türkleri XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, İngiliz-Rum kaynaklı tedirginliklere dayalı sosyal-siyasî olayların kıskacında kalırlar. 1 Nisan 1955’te başlayan Eoka tedhiş hareketleri, Kıbrıs’ta yaşayan Türkler için dramatik sahnelerin başlangıcı olur.

İngiliz-Rum kıskacında kalan Kıbrıs Türkleri, yaklaşık yirmi yıl katledilmelerinin yanında ekonomik ambargo, göçe zorlanma, mal-mülk azaltılması, eğitim-öğretim kısıtlaması, tarihi ulusal eserlerin yağmalanması, dinî değerleri yok etme, gibi birçok yıpratma politikasına dayalı sosyal-siyasî meselelerle karşı karşıya kalırlar.² Kıbrıs Türkleri de artık adadaki varlıklarını, topraklarını korumanın ve sesini duyurabilmenin yollarını arayarak faaliyetlere başlarlar. Kıbrıs Türkü, Rumların her saldırısına, her engeline rağmen birbiriyle daha sıkı bağlanmış ve onları kurumlar kurmaya, teşkilatlanmaya, örgütlenmeye, yapılanmaya itmiştir. Başlayan Eoka saldırıları karşısında Kıbrıs Türk toplumu da kendisini savunacak bir teşkilatı, 1 Ağustos 1958 yılında Türk Mukavemet Teşkilatı adıyla kurarak başlar.³ Kıbrıs Türkü’nün bu teşkilatı kurması şüphesiz onların olaylar karşısındaki ilk ciddi faaliyetlerini teşkil eder.⁴ Diğer önemli faaliyetlerinden biri de 21 Aralık 1963 teröründen sonra yaşanır.

¹ Oğuz Karakartal, “Türkiye’de Çıkan Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi Konulu Hamasi Kitaplar Üzerine”, *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi’nin Edebiyata Yansımaları Bildiriler*, (Haz:İsmail Bozkurt-Cemal Bayak), Ajans Yayınları, Lefkoşa, 2010, s.217.

² Mustafa Haşim Altan, İngiliz-Rum işbirliğinde Türklere karşı yapılan plânları şöyle ifade eder: “Böylesine amansız saldırı ve baskılar karşısında erimemeğe ve varlığını korumaya çalışan Kıbrıs Türk toplumu bu kez sinsice uygulanan plânlara hedef olmuştur. Sömürge yönetiminin baskı rejimini de Türkler aleyhine değerlendirmeye beceren Kıbrıs Rumları, İngilizlerle işbirliği halinde Türk eğitim ve öğretim kurumlarına müdahale ederek Türk toplumunun eğitim, öğretim ve öğrenim haklarını kısıtlamış; okumasına, aydın olmasına engel olmuştur. Bu yetmezmiş gibi başta Vakıflar olmak üzere Türk toplumunun ata yadigârı değerleri, ulusal olanakları yağmalamış; tarihi geçmişini yansıtan uygarlık abideleri yıktırılmış; dinî bilgilerden yoksun bırakılmasına çaba gösterilmiştir.” Bkz: Mustafa Haşim Altan, “Göçe Zorlamalar ve İmha Hareketleri”, *Kıbrıs’ta Rumlaştırma Hareketleri*, Yeni Avrasya Yayınları, 3.baskı, Ankara, 2003, s.130.

³ Halil Fikret Alasya, *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1987, s.22.

⁴ TMT’yi ilk kurma çalışması üç kişi tarafından Rumlara meskûn mütevazî bir evde ilk beyannâmeler ortaya çıktığı gibi gönüllülerin müracaatı ile hızla gelişmiştir. TMT kurulduğu günden itibaren Kıbrıs Türkü’nün can ve mal

1960'da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşundan, 1963 olaylarının yaşandığı Aralık ayının son haftasına kadar, Radyo-Televizyon yönetimi ve yayın programlarının tüm ayrıntıları, Kıbrıs Anayasası'ndaki Kıbrıs Radyo-Televizyon Korporasyonu yasasında belirtilen kurallara göre düzenlenmekteydi. Bu tarihe kadar Radyo'nun Türkçe bölümünden sorumlu Kıbrıs Türk personelinin hazırladığı programlar, düzenli bir şekilde yayınlanıyordu. Ancak 1962'den itibaren başlayan Bayraktar Camii'nin bombalanması, iki Türk basın mensubunun öldürülmesi, Dr. Küçük'ün veto ettiği vergi yasası, Makarios'un Kıbrıs Anayasası'nda bazı değişikliklere gitme arzusu, nitekim 21 Aralık 1963'te başlayan kanlı olaylar gibi sebepler neticesinde Türk-Rum ilişkileri bozulur. Çatışmaların başlamasından hemen sonra Rum kesiminde kalan Kıbrıs radyosunun Türk personeli de, bir daha görevlerine geri dönemezler. Rumların telefon hatlarını da kesmesiyle beraber, Lefkoşa'da yaşayan Kıbrıs Türkü ne kendi aralarında ne de diğer kazalarda yaşayan Türklerle irtibat kuramaz hale gelirler.⁵ Kıbrıs radyosu yönetiminin Rumların eline geçmesi, telefon kesintisi gibi iki büyük iletişim kopukluğu Kıbrıs Türkünü daha büyük tehlikelere sürüklemiştir. Öyle ki Rumlar yaptığı radyo yayınlarını kendi politikaları doğrultusunda çıkarlarına göre kamuoyuna aktarıyor ve davada kendilerini haklı göstererek Kıbrıs Türklerini de asi ilân ediyorlardı.⁶ Bütün bu sebepler Kıbrıs Türküne acil bir radyo yayını kurma ihtiyacı doğurmuştur. Eoka, tüm iletişim araçlarını kopardığı gibi Türklere karşı baskı ve şiddetlerini daha da artırır. Yerleşim merkezleri arasına barikatlar kurarak bölgeden bölgeye geçişleri engelleme, yiyecek sevkiyatlarını durdurma ve yoktan sebeplerle Türkleri tutuklatırma gibi hareketlerle Türklerin ada içindeki özgürlüklerini kısıtlamışlardır. Tüm bunların yanında bir milletin ihtiyaçlarını karşılayacak temel maddelere de yasak getirilir. Rum Yönetiminin düzenlediği 35 maddelik bir yasaklar listesindeki eşyaların, Türkler tarafından alınması ve kullanılması yasaklanır. Bu yasak maddeler içinde bir radyonun kurulmasında gereken; kablo, telsiz, telefon, batarya ve akümülatörler de yer alıyordu.⁷

Kıbrıs Türkü, Rumların vahşi saldırıları, yıpratma ve yok etme politikalarıyla, yokluk ve çaresizlikler içinde kalsa da bir radyo yayını kurmaya kararlıydılar. Onlar yaşanan gerçekleri bütün dünyaya aktarmak isterler kendi sesleriyle. İşte bu zor günlerde Kıbrıs Türkü'nün radyo kurma çabalarını ve Bayrak Radyosu'nun ilk seslenilişini Ali Gürsoy şöyle anlatır:

"23-24 Aralık 1963'te, Rumların hunharca saldırıları ve radyolarından yalan ve yanlış olarak yaptıkları yayınlar beni son derece etkilemişti. (...)

İşte bu hürs ve mücadele azmi ile sesimizi duyurtacak ve toplumumuza gerçekleri aktaracak bir radyo verici istasyonunu kurmak için, 24 Aralık akşamı evden ayrıldım. (...)

İlk etapta, böyle bir işe girişilmeden devlet büyüklerinden izin almaklığım gerekli idi. Derhal Cumhurbaşkanlığı ikâmetgâhına giderek rahmetli Dr. Fazıl Küçük'le görüştim. O bana cesaret verdi ve hiç vakit kaybetmememi emretti. Kendimi bir ara toparladım ve cihazı nereden ve ne şekilde temin edeceğimi kararlaştırdım. (...)

güvenliğini korur. Davanın bilinçli bir şekilde takip edilmesini sağlar. Kendisine düşen görevi de başarıyla yapar. Bkz: Derviş Manizade, *Kıbrıs Dün Bugün Yarın*, Yayıncılık Matbaası, İstanbul, 1975, s.160.

⁵ Servet Sami Dedeçay, *Kıbrıs'ta Enformasyon Veya Yazılı ve Sözlü Basın*, Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları: 5, Cilt 1, 1.baskı, Lefkoşa, 1988, s.54-55.

⁶ Bu konu hakkında geniş bilgi için bkz: *Bayrak... Bayrak... Bayrak... Bayrak Radyosunun İlk Üç Ayında Yaptığı Tarihi Yorumlar*, (Der: Altay Sayıl), Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayını:9, Lefkoşa, 2000, s.8-9.

⁷ Suna Atun, "Canbulat Radyosu ve Karga Mizah Dergisi" *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler I*, Samtay Vakfı Yayınları: 31, Lefkoşa, 2008, s.1-2.

Orhan Şevket beyin Viktorya Sokağında mukim ambarında askerden alınma hurdalıklar arasında verici cihaz olarak kullanılabilecek ancak birçok aksamı eksik bir cihaz buldum ve o devirde satın almaya karar vermiştim.(...)

Cihazı Dr. Fazıl Küçük'ün ikâmetgâhına getirdik ve garaaja koyduk. Bunun geçici olarak çalışması için 100 adet Akü'ye ihtiyaç vardı. Bu işle Fikri Macila alâkadar oldu ve sabaha kadar bunları temin etti. Tüm bağlantıları yaptıktan sonra, gerekli aksamaları birleştirip mikrofon olarak telefon ahizesini kullandık ve "BAYRAK, BAYRAK," diyerek sesimizi işittirmeye başladık. 30 dakika sonra, rahmetli Kemal Şemiler geldi bizleri tebrik etti. 25 Aralık 1963 günü, telefon ahizelerinin müsaade ettiği kadar, -takriben 5 dakika aralıklarla- yayın yaptık. Sesimizi duyan vatansever insanlarımız ellerindeki plak, band, kitap, amplifikatör vs. 'yi bizlere vermeye koştular. İşte bu günkü Bayrak Radyo Televizyon Kurumunun temeli atılmış oldu."⁸

Dünyada ilk radyo yayınının başladığı 1907'lerden günümüze kadar radyo, ulusların ve toplumların hayatında özel bir yere sahip olmuştur. Özellikle I. Dünya savaşı⁹ itibaren propaganda araçlarına başvuru artarken, radyo da bu işlevi yerine getirir.¹⁰ Radyo'nun görevi her şeyden önce toplumu eğitmek, bilinçli kılmak, eğlence aracı olmak ve günlük haberlerden halkın bilgilenmesini sağlamaktır. Bunun yanında I. Dünya savaşı ve II. Dünya savaşı sırasında hatta günümüze kadar radyoya, ulusal varoluş mücadelelerinde de önemli vazifeler yüklenmiştir. Kısacası radyonun propaganda işlevi çok önemli bir yer tutar ve radyoya en önemli propaganda ve psikolojik savaş aracı olma özelliğini veren dönem de, II. Dünya Savaşı yıllarıdır. Ahmet Ayhan, *Propaganda Nedir?* adlı eserinde radyo-propaganda bağıını şöyle ifade eder:

"Radyo, televizyonun olmadığı ve gazete dergi gibi görsel-yazılı kitle iletişim araçlarının da görece daha az sayıda insana ulaştığı veya okunduğu dönemlerde tüm dünya için kuşkusuz haber, bilgi, eğlence aracı olarak işlev görürken propaganda için de inanılmaz derecede önemli bir araçtı. Bu dönemde, özellikle Naziler radyonun gücünden son derece iyi yararlandılar. Savaş zamanı sözcükler önemli bir araçtır diyen Hitler, kendisi bizzat kitlelerin karşısına çıkarak yüksek perdeden konuşup propaganda yaparken, savaş zamanı da hem içeride hem de dışarıda savaşı kazanabilmek için Goebbels'in de desteğini alarak inanılmaz propaganda yöntemlerine başvurdu."¹¹

⁸Ali Gürsoy, "BRT'ye İlk Adım", *Bayrak... Bayrak... Bayrak... Bayrak Radyosunun İlk Üç Ayında Yaptığı Tarihi Yorumlar*, (Der: Altay Sayıl), Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayını:9, Lefkoşa, 2000, s.97-98.

⁹Osman Özsoy, I. Dünya savaşı⁹nda propagandayı kullanan ilk devletin İngiltere olduğunu ifade eder: "*Propaganda I.Dünya Savaşı'na kadar uluslar arası ilişkilerde önemli bir yere sahip değildi. Propagandayı siyasi amaçlar için kapsamlı bir şekilde ilk defa kullanan İngiltere olmuştur. İngiliz Hükümeti I. Dünya savaşı sırasında propaganda kullanımını örgütlü ve sistematik bir şekilde içeride ve dışarıda uygulamıştır. Halbuki aynı tarihlerde diğer devletler tarafından aynı ölçüde henüz kullanılmamaktaydı.*" Bkz: Osman Özsoy, "Propagandanın Diplomasiden Farkı", *Propaganda Ve Kamuoyu Oluşturma*, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd, İstanbul, 1998, s.16-17.

¹⁰Ahmet Akalın, radyonun I. Dünya Savaşı'ndaki işlevi için şunları söyler: "*Radyo teknolojisinin bir endüstri haline gelmesi ve geniş kitlelere ulaşmasıyla radyo, özellikle I. Dünya Savaşı yıllarında büyük önem kazanmıştır. Çünkü I. Dünya Savaşı'nda, uçakların yer bağlantılarını sağlamak için, radyo telsizinin kullanıldığı bilinmektedir. Bu bağlantı sayesinde savaş uçaklarının işlevi daha da artmıştır. Aynı şekilde savaş yıllarında iletişim alanında artan AR-GE çalışmaları, sesli haberleşmenin gelişmesinde önemli rol oynamıştır.*" Bkz: Ahmet Akalın, "Radyo Yayınıncılığının Tarihsel Gelişimi", *Radyo Ve Televizyon Teknolojilerindeki Gelişmelerin Hukuki Düzenlemelere Etkisi*, (Uzmanlık Tezi), Ankara, 2011, s.10. (www.rtuk.org.tr/upload/ut/1.pdf), (05.12.2013).

¹¹Ahmet Ayhan, "Radyo ve Propaganda", *Propaganda Nedir?*, LiteraTürk-Nüve Kültür Merkezi, İstanbul, 2007, s.146-147.

Bu bağlamda “25 Aralık 1963’te” tarihi zaruretler karşısında sosyal bir görevi yerine getirmek halkı bilgilendirmek amacıyla, Kıbrıs Türkleri de 25 Aralık 1963’te Bayrak radyosunu kurar. Bayrak radyosu 1964-1974 evresinde, hatta daha sonra Kıbrıs Türk toplumunun en büyük sosyal-siyasal ve ulusal güçlerinden biri haline girer.

Bayrak radyosu kurulana kadar Kıbrıs Türklerinin kulağı Türkiye’nin Ankara radyosundadır. 1950’lerden itibaren artan Rum tehditleri, saldırganlıkları ve Eoka’nın faaliyetleri, Kıbrıs Türklerini tedirgin ederken, anavatan Türkiye’nin Ankara radyosundan alınacak haberler, Kıbrıs hakkında verilecek bir demeç, bir haber için Kıbrıs Türklerinin kulağı Ankara radyosundadır. Hatta 1950-1954 yılları arasında Kıbrıs’ta öğretmenlik yapan İbrahim Zeki Burdurlu “Spikere” adlı şiirinde bütün Kıbrıs Türkleri adına şöyle seslenir:

Spiker, canım spiker

Bir daha söyle,

Söyle, söyle bir daha:

“Burası Türkiye,

Türkiye, Türkiye.”

Söyle Ankara’nın taşını;

Sil sil gözlerimin yaşını;

İstanbul, ne âlemde,

Bursa’dan geç,

Dur, efeci İzmir’de

Van’dan ne haber!...

Günaydın, ey doğu yaylalar!..

Erciyes’ten Ağrı’ya çek bir tel

Çal bu teli Kemah’tan, Sivas’tan

Çal, kalksın Anadolu halaya.

Öp kelimelerle alnından

Gaziantep’in, Adana’nın;

Karacaoğlan, Karacaoğlan

Gel Mevlâna’ya Konya’ya

Bekle, bir kalb cenneti selâmından.

Söyle canım kardeşim,

*Haber ver haberlerin içinden,
Giydir hasretimi sözlerinle;
Ben de gezeyim şehir şehir,
Bitmesin haberler n'olur spiker.*

*İN bir hızda güneye Burdur'a
Gül topla ordan bana bir yumak;
Bir halı çiçeği olsa da yeter,
Yalnız ikisi de al olmalı, kan gibi al
Burda bana her al, büyük bir bayrak.¹²*

Kıbrıs Türk edebiyatına ait kimi eser ve kitaplardan anlaşıldığına göre 1963'te BRT kurulana kadar, Kıbrıs Türklerinin radyo ihtiyacını Türkiye'nin Ankara radyosu bir noktada karşılamıştır. Bayrak radyosunun şairlerin dizelerine, edebiyat ürünlerine kuruluşundan itibaren konu olması, Kıbrıs Türk toplumunun zor günlerinde yerine getirdiği bilgilendirme, moral verme, haber etme şeklinde özetlenebilecek ulusal görevinin yüceliği ile ilgilidir. Kimi eserler, şiirler de bayrak radyosunda seslendirilir.¹³

İşte bu noktada şiirlerinde Bayrak radyosunu adeta ölümsüzleştiren isim olarak, Kıbrıs Türk edebiyatının seçkin şairi Özker Yaşın ile karşılaşırız. Şüphesiz Bayrak radyosunun en önemli şairlerinden biri ve belki de BİRİNCİSİ olmuştur Özker Yaşın. Numan Ali Levent, "Özker Yaşın ve Bayrak Radyosu" ilişkisini anlatırken; Akıncılar köyünün 1963 yılının kanlı günlerinde çektikleri zorluklara temas eder ve Kıbrıs Radyosunun yalan, saldırgan haberlerinden bahseder. Ankara Radyosu'nda ise Kıbrıs Türk Mücahidlerinin Sesi Bayrak Radyosu'nun yayına başladığını duyduklarını ifade eder ve Bayrak Radyosu'nun Rum haberlerine verdiği cevapları merak ettiklerini söyler. Levent, Bayrak Radyosu'nda Özker Yaşın'ın sesiyle tanışmalarını şöyle anlatır:

"İbreyi sağa sola biraz oynatıp bıraktık. Ses işitiliyordu ama ne dediği anlaşılmıyordu. Ah diyorduk bu sesin ne dediği bir anlaşılrsa ve gerçekten Bayrak Radyosundan geldiği bir belli olsa... Bir anlasak ki Bayrak Radyosu gerçekten var. Bir öğretmen arkadaşın evinde bulunan transistorlu radyosunu aratıyoruz.(...)

Transistorlu radyo gelince ibreyi orta dalga iki yüz metre üzerinde durdurup düğmeye basıyoruz. Marşlar işitiliyor. İşte bu Harbiye Marşı. Açık seçik anlaşılıyor. Marş bittikten sonra gayet hafif bir ses şiir okumaya başlıyor. Bu kez dedikleri iyi kötü anlaşılıyor:

*Bir bayrak dalgalanıyor Kıbrıs'ta
Işıl Işıl gelincik renkli.*

¹² İbrahim Zeki Burdurlu, "Spikere", *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1959, s.52-53.

¹³ Bayrak Radyosu'ndan şiir okuyan bazı isimler şöyledir: Özker Yaşın, Oğuz Kusetoğlu, Kemal Tunç, Üner Ulutuğ, Feyziye Hulusi, Hatice Söğüt, Güzide Tunç ve radyonun diğer personeli. Radyo'daki bazı kadın personel de şiir okumaktaydı. Bu konu ve radyoda okunan bazı şiirler için bkz: *Bayrak... Bayrak... Bayrak... Bayrak Radyosunun İlk Üç Ayında Yaptığı Tarihi Yorumlar*, (Der: Altay Sayıl), Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayını:9, Lefkoşa, 2000, s.83-86.

Bir bayrak dalgalanıyor Kıbrıs'ta

Bayrakların en güzeli. (...)

Belli ki bu Bayrak Radyosu... ses iyice anlaşılıyor şimdi.

“Kimin sesi bu?” Diyor bir öğretmen arkadaşımız. Evet “kimin sesi bu?” Çok bildik, çok tanıdık bir ses... Ama kimin sesi? İyice eğilip radyonun başına okuduğu şiiri dinliyorum:

Karanlıkta kurşun sesleri geliyor

Vakit gecenin ikisidir.

Tekke bahçesinde bir takım adamlar

Sakalları uzamış gözleri yaşlı

Mezar kazıyorlar

Az ötede sıra sıra ölüler..

Sonunda Bayrak radyosunda şiir okuyan sesi tanıdım:

Bu Özker Yaşın'ın sesi idi. (...)

Özker Yaşın, Kıbrıs Türk Mücahitlerinin kahramanlıklarını Bayrak Raddiyosunda inanç dolu bir ses ile anlatıyordu. Okudukları “Bir Şahlanışın Destanı- Kanlı Kıbrıs” adını koyduğu yeni eserindeki şiirlerdi. Lefkoşa'da neler olup bittiğini bu şiirlerden öğreniyorduk.”¹⁴

Yaşın'ın şiirleri bayrak radyosunda seslendirildiği gibi, birçok şiirinin teması içinde bayrak radyosu yer almıştır. Kıbrıs meselesiyle yakından ilgilenen ve bizzat olayların içinde olan, milliyetçi şiirleriyle bayrak radyosu aracılığıyla halkla adeta bütünleşen Yaşın, yaşadığı coğrafyanın etkisinde kalır şüphesiz. Rene Wellek ve Austin Warren, *Edebiyat Biliminin Temelleri* adlı eserinde yazar-şairler için; “Yazar-şair bir vatandaştır, siyasî ve sosyal önemi olan meseleler üzerinde fikirlerini açıklamış ve devrinin davalarında rol almıştır.”¹⁵ der. İşte Yaşın'ın radyodan halka seslendiği şiirleri ve eserleri de o dönemde olaylar içinde rol oynamasındandır. Duygu-düşünce, fikirlerini şiir yoluyla anlatmış ve devrinin büyük bir mefkûre adamı olmuştur. O duygularını, düşüncelerini ifade etmekten hiçbir zaman çekinmemiş ve ideolojisinden asla vazgeçmemiştir.¹⁶ Yaşın, “Sen Kıbrıs Türkü” başlıklı şiirinde halka hitap eder. Onun bu şiiri söylediklerimizi doğrular niteliktedir:

Halkım benim

Hapislerde yattım

Sana şiirler yazdım

Sana şiirler okudum diye

¹⁴ Özker Yaşın, “Numan Ali Levent'in Anlatısı”, *Nevzat ve Ben*, Yeşilada Yayınları, 3.cilt, İstanbul, 2004, s.155-160.

¹⁵ Rene Wellek-Austin Warren, *Edebiyat Biliminin Temelleri*, (Çev; Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1983, s.128.

¹⁶ Ayhan Hünel, “Selam Sana Özker Yaşın” başlıklı yazısında onu şöyle ifade eder: “Özker Yaşın, Kıbrıs Türkünün çilesi, sabrı, kalenderliği vatanperverliğidir. Özker Yaşın Kıbrıs'ı bütün tarihsel oluntuları içinde belgeleyen, Kıbrıs Türklerinin Anavatana bağlılığını mertçe, efendice ve sanatkârca kanıtlayan onurlu bir kalemdir. (...) Özker Yaşın şiirleriyle, romanlarıyla, gazetelere yazdığı köşe yazılarıyla, radyo ve televizyonlarda yaptığı programlarla, özetle bütün yaşantısıyla yalnızca bugünün değil yarınki Kıbrıs Türk vatandaşlarına da bir örnektir.” Bkz: Özker Yaşın, *Yüreğimin Yarısı Sende*, Çevre Yayınları:10, İstanbul, 1998, s.176.

*Hiç konuşmadığım düşmanlarım var içinizde
O şiirler yüzünden(...)*

*Halkım benim, çilekeş halkım,
Senin içinden gelmiş senin derdini bilen
Seninle acı çekmiş senden bir parçayım ben(...)*

*Sen Kıbrıs Türkü
Sevgini kimse söküp alamıyacaktır
Benim şair yüreğimden
Gözüme dizime dursun yediğim ekmek,
Anamın ak sütü haram olsun
Kırılısın kalem tutan parmaklarım
Vazgeçersem senin derdini söylemekten...¹⁷*

Öyle ki *Kanlı Kıbrıs* adlı eserindeki şiirlerini radyoda okuduğu için Rumlar tarafından tutuklanmasına rağmen, bir sonraki çıkardığı *Oğlum Savaş'a Mektuplar* adlı eserini de radyoda korkusuzca sürekli bir program haline getirmiş ve şiirlerini okumaya devam etmiştir.¹⁸ Kısacası o davasından hiçbir zaman vazgeçmemiş, Kıbrıs Türkünün duayen bir siması olmuştur.

Özker Yaşın'ın şiirlerindeki radyo motifi 1963'e kadar Ankara radyosuyla ilgilidir. Bunlardan bazılarında "Ankara radyosu" diye isim verilirken, bazılarında yalnız "radyo" diye geçer. Yaşın'ın 1963 sonrası şiirlerindeki "radyo" ise Bayrak Radyosu'dur. Şimdi Özker Yaşın'ın şiirlerinde radyo motif ve temini inceleyebiliriz:

X

1-Siyasî Gelişmelerle ve Savaşla İlgili Şiirler ve Radyo :

Yaşın önemli siyasî gelişmeleri ve savaşla ilgili radyo temalı şiirlerini sıkça işlemektedir.

Özker Yaşın "Bugün Pazar" başlıklı şiirinde siyasî gelişmeleri, Mücahidin Sesi Bayrak radyosundan dinlediklerini şu dizelerle anlatır:

¹⁷ Özker Yaşın, "Sen Kıbrıs Türkü", *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.405-406.

¹⁸ Özker Yaşın'ın, *Kanlı Kıbrıs* adlı kitabındaki şiirlerinin Bayrak Radyosu'nda okunduğu için polisler tarafından tutuklandığı şöyle ifade edilir: "*Kanlı Kıbrıs kitabı Türkiye'de basıldıktan ancak altı ay sonra yine kaçak yoldan Kıbrıs'a sokulabildi. Bu kitaptaki şiirleri Bayrak Radyosu'nda okuduğu için, Özker Yaşın Rum polisleri tarafından Lefkoşa Uluslararası Hava Limanında tutuklandı. Bir süre tutukevinde yattı.*" Bkz: Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.158.

Özker Yaşın, *Oğlum Savaş'a Mektuplar* adlı eserini de radyoda okuduğunu söyler ve yaşadığı günlerin etkisinde kaldığını şöyle dile getirir: "*Oğlum Savaş'a Mektuplar, Kıbrıs Türk Mücahitlerinin Sesi Bayrak radyosunda, süreli bir programa ad oldu. Günlerce kitabı meydana getiren parçaları Bayrak Radyosunda belli bir saatte okudum. (...) Olayların çoğunu yaşadım ve o günlerin ruh durumu içinde yazdım.*" Bkz: Özker Yaşın, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.219.

Aynı haberi

Royter de verdi.

Kıbrıs Mücahitlerinin Sesi,

Bayrak Radyosu

Duyurdu bütün siyasi gelişmeleri

Türk halkına .¹⁹

Aynı şiirde haberi köy kahvesinde dinlediklerini şöyle söyler:

Radyoda kahvede dinledim Savaş,

Bir şehit babası

Hıçkırma hıçkırma ağladı.

Hepimizin gözleri yaş doldu

Acaba beklediğimiz mutlu gün gelecek mi?²⁰

Özker Yaşın, siyasî mitinglere de şiirlerinde yer verir. Yaşın, Kıbrıs (Ya Taksim Ya Ölüm) mitinglerini heyecanla radyolarda dinlediklerini şöyle ifade eder:

“Kıbrıs Türkleri

İşi gücü bıraktılar bir yana.

Radyolarının başında

Taksim mitingleri dinleyerek

Hayaller kurup heyecanlandılar

Ve ağladılar... ”²¹

Özker Yaşın, “Kıbrıs’ta İki Osman II” başlıklı şiirinde İstanbul’daki Kıbrıs mitinglerinin radyoda yankılanışını ise şöyle anlatır:

“İleriden

Üzerinde şanlı bayrağımız dalgalanan

Ve duvarları

Atatürk’ün fotoğrafları

İle süslü kahveden

Bir radyo sesi yükseliyor,

İstanbul’daki Kıbrıs Mitinglerinden.

¹⁹ Özker Yaşın, “Bugün Pazar”, Age, s.331.

²⁰ Özker Yaşın, “Bugün Pazar”, Age, s.331.

²¹ Özker Yaşın, “Mustafa Kemal Atatürk’e Mektup”, *Akdenizde Bir Ada*, Çevre Yayınları:11, İstanbul, 2000, s.67.

Bir ses geliyor
Osman'ın kulağına derinden
Bir ses: "Kıbrıs'lı kardeşlerimiz" diyor,
Bir ses: "Bekleyiniz geleceğiz" diyor,
And içiyor yüzbinler:
"Gerekirse öleceğiz
Kıbrıs'ı böleceğiz!" diye.²²

Özker Yaşın, 20 Temmuz 1974 sabahının ilk serininde, Limasollu Hasan Cafer'in radyoyu açtığını söyler ve radyonun birden Denктаş'ın Barış Harekâtı'nı müjdelediğini dile getirir:

"Temmuz sabahının tatlı serinliğinde
Traş olurken
Günün olaylarını öğrenmek için,
Radyoyu açtı.(...)

Hasan bunları düşünürken
Bayrak Radyosu'ndan gelen
Denктаş'ın sesini duydu birden.

Sabahın bu erken vaktinde
Denктаş'ın radyoda konuşması
Çok önemliydi doğrusu.

Denктаş davudi bir ses ile
Kıbrıs Türk halkına:
"Kahraman Türk ordusunun
Adanın dört bir yanında
Çıkarma ve indirme harekâtına"
Başladığını müjdeliyordu..."²³

Özker Yaşın, "Bir Şehit" başlıklı şiirinde savaşın izlerini şöyle aktarır:
Bir yıkılış oldu az ötemizden

²² Özker Yaşın, "Kıbrıs'ta İki Osman II", *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.132.

²³ Özker Yaşın, "Limasol'lu Hasan Cafer'in Hikâyesi I", *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, Çevre Yayınları:9, İstanbul, 1998, s.96-97.

Serseri kurşunlardan biri
 Şakağından vurmuş Özdemir'i
 Kollarımızda son sözleri
 “Türklük var olsun” demek oldu;
 Radyoyu hafifçe açmış Ahmet
 Ankara ulusal marşlar çalıyordu
 Kapattık şehidin gözlerini
 Örtülürdü üstüne cephenin al bayrağı.²⁴

Yaşın, “Limasol'dan Kötü Haberler” başlıklı şiirinde de savaş haberlerini şöyle aktarır:

Oğlum Savaş,
 Kötü haberler geldi Limasol'dan
 B.B.C.'nin haber bülteni,
 Ve papazın radyosu
 Zehirledi bizi.
 EOKA'cılar,
 Limasol'daki mücahitlerimizi
 Esir almışlar.
 Zaptedilmiş birer birer
 Türk mevzileri...
 Yedibin EOKA'cı
 Papaz radyosunun deyişiyle:
 “Hükümet Kuvvetleri”
 Önlerinde tankları ve buldozerleri,
 Elllerinde en ağır silâhlar
 Girmişler Türk semtine
 Karşılıklarına çıkamı öldürmüşler...²⁵

Yaşın, “Lefkoşa'daki Çaresiz İnsanlar” başlıklı şiirinde Limasol'daki olayları ve Türkiye'deki siyasî gelişmeleri Ankara radyosundan takip etiklerini şöyle ifade eder:

İşte Ankara Radyosu da
 Aynı haberi okudu.
 Yalnız azaltmış ölülerini

²⁴ Özker Yaşın, “Bir Şehit”, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.167.

²⁵ Özker Yaşın, “Limasol'dan Kötü Haberler”, *Age*, s.313.

Kırk ölü var, dedi Ankara,

Yüzden fazla yaralı.

Dinliyoruz heyecanla

Ankara Radyosu'nun haber bülteni

"... İnönü'nün kuvvet kumandanlarıyla konuşmaları"²⁶

2-Rum Radyosu ve Batı Radyolarının Yalan Haberlerini Eleştiren Şiirler:

Özker Yaşın, Kıbrıs rum radyosunun yaptığı yalan yayınları "Ölenler Yaralılar" başlıklı şiirinde eleştirel bir ifadeyle dile getirir:

Kıbrıs Radyosu'nda Rum spikerin

Yılan ıslığına benzer sesi

Saldırıyor Türklere en iğrenç yalanlarla

"Âsi" diyor yiğitliğe

"Kahramanlık" diyor kahbeliğe

Hep yalan, yalan yalan söylüyor.²⁷

Yaşın, Rum radyosunun yalan haberlerini "Arpalık Gazilerinin Söylediği" başlıklı şiirinde ise şöyle eleştirir:

Papaz radyosuna göre

Onyedi yaralıları varmış

Ölüleri de altı kişi.

Sakın inanma beyim,

Karnıma kurşun saplandığında

Ben gördüm

Ova doluydu gâvur leşi...²⁸

Yaşın, "Lefkoşa'daki Çaresiz İnsanlar" başlıklı şiirinde Lefkoşa'daki insanların Limasol olaylarına yardıma gidemediğini vurgular ve BBC ile Rum radyosundan haberleri öğrendiklerini söyler ve onlara gönderme yapar:

Limasol haberlerini

Öğreniyoruz B.B.C. radyosundan

Ve Papazın

Cırtlak sipikerlerinden...²⁹

²⁶ Özker Yaşın, "Lefkoşa'daki Çaresiz İnsanlar", Age, s.317.

²⁷ Özker Yaşın, "Ölenler Yaralılar", Age, s.166.

²⁸ Özker Yaşın, "Arpalık Gazilerinin Söylediği", Age, s.292.

²⁹ Özker Yaşın, "Lefkoşa'daki Çaresiz İnsanlar", Age, s.316.

3-Radyo-Propaganda Konulu Şiirleri:

Denktaş Barış Harekâtı günü Bayrak Radyosu'nda, Rumlara kasıtlı olarak ustaca propaganda yapıyordu. İşte bu propaganda haberi de zker Yaşın'ın Őiirlerine Şöyle yansımıştır:

Denktaş'ın radyodan söylediği
“Türk Ordusunun adanın dört bir yanından
ıkarma ve indirme harekâtına
Başladığı” sözleri
Bir aldatmacaydı aslında,
Rum askerleri bütün güçlerini
Girne bölgesine getirip
Savaşamasınlar diye...³⁰

Yaşın'ın “Bayrak Radyosu” başlıklı Şiiri bir çeşit karşı propaganda ihtiva eder ve bu Şiir aynı zamanda Kıbrıs Trkne bir çağrıdır. O zor günlerde onları adeta coşturarak davasının amacını bildirir:

Bayrak. Bayrak. Bayrak.
Burası Türk Mücahitler Radyosu,
Burası,
Makinelili tüfeklere, havan toplarına,
Polisine, askerine, EOKA'cısına
En korkunç tokadı indirenlerin
Onbine saldıran yüzbinlere karşı
Türk Lefkoşa'yı yiğitçe savunanların sesi:
Size sesleniyoruz zgr dünya insanları
Burası Bayrak Radyosu.

Bayrak. Bayrak. Bayrak.
Bir küçük odada dört genç
Sakalları uzamış
Gözleri Őiřmiř uykusuzluktan
İnanç yüklü göğüsleri
Anlatılmaz imknsızlıklar içinde
Devirip tüm güçlükleri

³⁰ zker Yaşın, “Limasol'lu Hasan Cafer'in Hikâyesi II”, *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, evre Yayınları:9, İstanbul, 1998, s.100.

Yayıyorlar Mücahitlerin sesini.

Bayrak. Bayrak. Bayrak.

Okunda ilk tebliğ;

İlk tebliğin son sözleri

“Ne mutlu Türküm diyene.”

Şimdi ikinci tebliğimiz

Kahraman Türk halkı

Kahraman mücahitlerimiz

Sizler

Bu adayı fethedenlerin oğulları

Kahraman gazilerimiz

Boşuna akmadı kanınız

Şehitlerimiz

Boşuna ölmediniz!

İnanın ki bize

Uğrunda öldüğümüz bayrağı

Yere düşürmiyeceğiz

Bu toprağı yabana çiğnetmemek

Andımız!..”³¹

4-Radyo Temalı Şiirlerde Atatürk:

Yaşın, radyo temalı şiirlerinde Atatürk’e yer verir. Bu şiirlerinde Kıbrıs Türkü’nün yaşadığı olaylarda, Atatürk ile bütünleştiklerini ima etmektedir:

Bir köy kahvesinde Kıbrıs’ın

Ata’nın sesini dinledik radyoda

Bir ses yayıldı dalga dalga

Kulak verdik “Yurttaşlarım” diyen sese

Ahmet’ler, Hasan’lar, Hüseyin’lerle.³²

Yaşın, “Birinci Mektup” adlı şiirinde Atatürk’ün ölümünün 60. yılında, ona mektup yazarak seslenir ve öksüz kaldıklarını ifade eder. Türkiye ve Kıbrıs’ta başlarından geçenleri

³¹ Özker Yaşın, “Bayrak Radyosu”, *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul, 1986, s.208-209.

³² Özker Yaşın, “Kıbrıs’ta Atatürk”, *Kıbrıs’tan Atatürk’e*, Çevre Yayınları:9, İstanbul, 1998, s.24.

anlatır. Yaşın, çocukluğunda onun sesini radyoda duyduğunu ifade ederken de, Kıbrıs Türkü'nün Atatürk'e ne kadar bağlı olduğu mesajını verir:

Büyüyüp okula gidince

Onuncu yıl nutkunu

Okudum defalarca...

Senin güzel sesinden

Kimbilir kaç kez,

Dinledim radyoda, televizyonda.³³

Sonuç

25 Aralık 1963 yılında kurulan Bayrak radyosu, Kıbrıs'ta geçen kanlı yıllarda Kıbrıs Türkünün sesi, kulağı olmuştur. Bayrak radyosu aracılığıyla 1964-1974 evresinde acılarını, sevinçlerini, umutlarını kamuoyuyla paylaşan Kıbrıs Türkü, bu vesileyle de her türlü Rum saldırısına karşı dünya kamuoyunu bilgilendirerek, kendi propagandasını yapmıştır. İşte bu acı dolu yıllarda toplumla özdeşleşen Bayrak Radyosu'nun, güncel konulu haberlerinin dışında; kültür, sanat, müzik gibi faaliyetleri de dikkat çeker. Kıbrıs Türk şiiirinin ve şairlerinin sesi burada sıkça duyulmaya başlar. Bayrak radyosunun, Kıbrıs Türk şiiirindeki yeri önemlidir. Kıbrıs Türk şiiirlerinin Bayrak Radyosu'nda seslendirilmesi, radyo-şiiir ilişkisi bağlamında topluma dertlerin anlatılması ve onların millî his ve duygularını olumlu yönde etkilemesi bakımından ayrı bir değer kazanmaktadır. İşte Özker Yaşın da eser ve şiiirleriyle, Bayrak Radyosuyla özdeşleşmiş, dertlerini, acılarını, sevinçlerini Kıbrıs Türk halkıyla paylaşmış ve bir anlamda milletin bu yolda mefkûre adamı olmuştur. Yaşın'ın kimi şiiirleri Bayrak Radyosu'nda seslendirildiği gibi, şiiirinin tematiğinde de "Bayrak Radyosu" önemli bir yer tutmuştur.

KAYNAKLAR

Kitaplar:

ALASYA, Halil Fikret, (1987), *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

ALTAN, Mustafa Haşim, (2003), "Göçe Zorlamalar ve İmha Hareketleri", *Kıbısta Rumlaştırma Hareketleri*, Yeni Avrasya Yayınları, 3.baskı, Ankara.

ATUN, Suna, (2008), "Canbulat Radyosu ve Karga Mizah Dergisi" *Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler I*, Samtay Vakfı Yayınları: 31, Lefkoşa.

AYHAN, Ahmet, (2007), "Radyo ve Propaganda", *Propaganda Nedir?*, Nüve Kültür Merkezi, İstanbul.

Bayrak... Bayrak... Bayrak... Bayrak Radyosunun İlk Üç Ayında Yaptığı Tarihi Yorumlar, (Der: Altay Sayıl), (2000), Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayını:9, Lefkoşa.

³³ Özker Yaşın, "Birinci Mektup", Age, s.117.

- BURDURLU, İbrahim Zeki, (1959), “Spikere”, *Günaydın Yavru Kıbrıs*, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa.
- DEDEÇAY, Servet Sami, (1988), *Kıbrıs'ta Enformasyon Veya Yazılı ve Sözlü Basın*, Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları: 5, Cilt 1, 1.baskı, Lefkoşa.
- KARAKARTAL, Oğuz, (2010), “Türkiye’de Çıkan Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi Konulu Hamasi Kitaplar Üzerine ”, *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi'nin Edebiyata Yansıması Bildiriler*, (Haz:İsmail Bozkurt-Cemal Bayak), Ajans Yayınları, Lefkoşa.
- MANİZADE, Derviş, (1975), *Kıbrıs Dün Bugün Yarın*, Yaylacılık Matbaası, İstanbul.
- ÖZSOY, Osman, (1998), “Propagandanın Diplomasiden Farkı”, *Propaganda Ve Kamuoyu Oluşturma*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- WARREN, Austin.; WELLEK, Rene., (1983), *Edebiyat Biliminin Temelleri*, (Çev; Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- YAŞIN, Özker, (2000), *Akdeniz’de Bir Ada*, Çevre Yayınları:11, İstanbul.
- YAŞIN, Özker, (1998), *Kıbrıs'tan Atatürk'e*, Çevre Yayınları:9, İstanbul.
- YAŞIN, Özker, (1986), *Kıbrıs Benim Vatanım*, Başaran Matbaası, İstanbul.
- YAŞIN, Özker, (2004), “Numan Ali Levent'in Anlatısı” *Nezhat ve Ben*, Yeşilada Yayınları, 3.cilt, İstanbul.
- YAŞIN, Özker, (1998), *Yüreğimin Yarısı Sende*, Çevre Yayınları:10, İstanbul.

İnternet Kaynakları:

- AKALIN, Ahmet, (2011), *Radyo Ve Televizyon Teknolojilerindeki Gelişmelerin Hukuki Düzenlemelere Etkisi*, (Uzmanlık Tezi), Ankara. (www.rtuk.org.tr/upload/ut/1.pdf), (05.12.2013).